

bewustzijn over. De wereld wordt en kan alleen ons geestelijk eigendom worden, omdat zij zelve geestelijk, logisch, bestaat en in gedachte rust.

Daarmede winnen wij nu nog dit groote en rijke voordeel, dat de waarheid objectief voor ons ligt uitgestald in al de werken van Gods handen, in natuur en geschiedenis, in schepping en herschepping. Het weetbare gaat aan onze wetenschap vooraf, zooals de *fides quae* aan de *fides, qua creditur*. *Scibilia sunt mensura scientiae* ¹⁾. En dieper doorgedacht, is alle waarheid begrepen in de Wijsheid, in het Woord, dat in den beginne bij God en zelf God was. Wie deze Wijsheid loochent, ondermijnt het fundament van alle wetenschap, want *qui negat ideas, negat Filium*. Op dit Christelijk standpunt valt weg alle autonomie van den menschelijken geest, alsof deze uit eigen rede en door eigen middelen de waarheid zou kunnen voortbrengen. De mensch is niet de schepper en niet de formeerder der wereld; zijn verstand schrijft niet aan de natuur hare wetten voor; en bij het wetenschappelijk onderzoek heeft hij de dingen niet naar zijne kangorieën in te richten. Maar omgekeerd heeft de mensch zijn waarneming en denken te conformeeren naar de openbaring Gods in natuur en genade. „Nicht hat sich die Wirklichkeit nach unserer Vernunft zu richten, sondern unser Denken muss auf Grund der Gesamterfahrung eines ganzen Weltalters die von Gott in die Wirklichkeit verwobene Metaphysik blosszulegen suchen” ²⁾. Om in het rijk der waarheid in te gaan, moeten wij kinderen worden. *Naturae parere*,

1) *Willmann*, *Geschichte des Idealismus* II 403.

2) *Portig*, *Das Weltgesetz des kleinsten Kraftaufwandes in den Reichen der Natur*. I. In der Mathematik, Physik und Chemie. Stuttgart, Kulmann, 1903, aangehaald *Beweis des Glaubens* Sept.—Okt. 1904, bl. 260.